

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
 félévre . . . 3 „ — „
 negyedévre . . . 1 „ 50 „
 Egy szám ára: 12 kr. o. e.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutca 5. sz.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
 egyszer közölve 7 kr..
 többször közölve 5 kr.
 Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: Róma. (Farkas Gejza). — Evangelikus papi lak. — Tápintézeteink felekezettelenes iránya. (Kiss Péter). — Könyvismertetés. (Vitális Gy.)
 — Belföld. — Külföld. — Vegyesek.

Róma.

Elmultak a fényes napok, elhallgattak a Péter-templom ezüst trombitái, eloszlott a főoltár tömjénfüstje, a melyen 18 év óta ez új év napja volt az első alkalom, hogy újra misét mondott magát a római kath. világ fejének valló pápa.

Mint mikor a víznek sima tükrét egy-egy jármű mozgásba hozza, hegygyé nőnek hullámai, majd kisebb-kisebb lesz a víz emelkedése, végre az utolsó hullám locsanása is elhangzik a végtelen csendben . . .

A klerikálisok, a hierarchia palást- és uszályhordozói, azaz hierarchák tényleg és hierarchák in spe, hálazsolozsmákat énekelnek, éig magasztalják az ünnepély magasztos voltát, az erős tömjénfüst kábító hatása meglátszik elmejárásukon s tulajdonítanak az ünnepnek legalább is oly jelentőséget a történelem lapjain, mint macedoniai Nagy Sándor hódító hadjáratainak.

Hódítani, hadjáratot intézni minden ellen, a mi nem hajt térdet-fejet a római páj a előtt, ez a vezérgondolata a római curiának azóta, a mióta a régi római császárok székhelyén, a pápa személyében, egy új hatalmat gondoltak ki agyafurt rajongók. Ez tartja a pápa udvarát s az ultramontánokat ígéretével lenyűgözve, ez készteni őket, hogy megfelelkezve az Idvezítőnek szeretetet parancsoló tanairól a legocsmányabb eszközök alkalmazásától se riadnak vissza, csak hogy ez egyedül idvezítő fantom oltárára minél több áldozatot vonzolhassanak!

Azt, hogy minél nagyobb az erőlködésük, annál távolabb esnek céljuktól, s hogy semmiben sem fognak jobban csalódnai, mint ha Jézus jóslatának az egy akol és egy pásztorról az ő magyarázatjuk és módjuk szerint való teljesedését remélik, — még tán ez idő szerint — értjük a jubileum izgalmai után — korai lenne előtük hangoztatni. A történet, az idők mostani jelei, az öntudatára ébredt nép s a jövőben bekövetkezendő események fényesen igazolják és iga-

zolandják e — látnoki tehetséget nem feltételező állításunkat. De utóvégre ne törődjünk más bajával, — hagyjuk őket, hadd ringassák magukat világboldogító álmaik karjain; hagyjunk kit-kit saját módja szerint idvezülni.

Nem is törődünk, mind addig, mig csak a bizonyos hullámok a saját medtrükben maradnak, s más, vagy épen a mi területünket előntéssel nem fenyegetik. Csak hogy — sajnos — azoknak az ultramontán tendenciák alatt ismert hullámoknak az a szerencsétlen s bizvást mondhatjuk átkos természetük van, hogy sosem férnek meg a maguk partjai között, szűk nekik a világ, s nyiltan és titkon, csellel és erővel minduntalan kikicsapnak a tilosba.

Maga a pápaság ugyan utóbbi időkben a békeség politikáját űzi — még az eretnekekkel szemben is, s kimeríthetetlen kegyelmének kincstárából áldást osztogat ellenségeinek — még az olaszoknak is, de a béke szava mellett ott van nyomban az ártatlanul üldözöttnek keserűséggel telt hangja, Abel hangja — mondaná a róm. kath. sajtó — a mely ártatlanságával égbe kiált.

S e kiáltás sok felől viszhangra is talál.

Nem a pápa az, a ki közvetlenül harc és háborúba akarja keverni a nemzeteket az ő szép szeméiert, ma már a leghíbb hölgyek sem vesztik össze közvetlenül maguk udvarlóikat azzal, a ki bájjakat nem találja ép oly igézőknek, de akadnak mások, a kik csak úgy dobálnák a keztyűt a nemzetek nevében! — Fájdalom, hogy azt a népek ma már meg nem értik . . .

Emlékezni fognak olvasóink úgy az őszzel tartott delegatiók idejéből Schlauch püspöknek a pápai világi hatalom és tartomány érdekében tartott beszédére, nem különben azon nyilatkozatra, mellyel a magyar zarándokok élén, annak szónoka a primás a pápa előtt tett.

A mi a primás beszédét illeti — ez látszólag a legártatlanabb nyilatkozat, melyet a pápa iránti tisz-

telet sugallt. A pápai méltóságot dicsőítendő — elmondja a pápák érdemeit Magyarországgal szemben, a melyeknek mértékét latolni nem akarjuk. A mi azonban legalább messziről érdekel bennünket is, ez az igazságnak és valóságnak ama szándékos-e, vagy elfogultságon alapuló elferdítése, melyben a pápa üldözött helyzetét eseteli.

„Az volt a szándék, hogy csak te nyomással el, csak te üldöztesse... Tudjuk, az volt a cél, hogy csak te törültesse el a földről, s neved se említessék az élők között, hogy lesújtván a pásztor, a hívők nagy sokasága egységben megtartható ne legyen. S ime Isten műve... hogy a kik a kifosztott a fogva tartott pápától elfordultak, keresik az ösvényt, mely vissza vezet a pápához“....

Érdekelnek főképp azon szándéklatok, melyeket a pápa célzatainak állít lenni, de a melyek alatt a saját meggyőződése s óhajai lappanganak. A mit Simor nem is titkol.

„A mindinkább fenyegetőbb alakot öltő helyzet (!) bárkit is aggodalommal tölt el: mi pedig a mély meggyőződés nyugalmával mondjuk: a meddig az apostoli szék ellen elkövetett jogtalanság beszüntetve s jóvátéve nincsen, minden kísérlet, minden törekvés az állandó világbéke biztosítására hiú, meddő eredménytelen marad“....

„... Te nem az uralkodó külfényét keresed, hanem csak a magas, társadalmi rendben is annyira szükséges pápai tekintélynek jogtalanul elvett szabadságát, méltóságát, biztonságát és függetlenségét követeled vissza“....

Hát ez és hasonló nyilatkozatok jobban vagy kevésbé leplezve bár — ugyanazt szándékozzák a mit Schlauch sokkal leplezetlenebbül kijelentett az őszi delegatiók alkalmával. Ez utóbbinak beszédéből csak a következő néhány sort akarjuk olvasóink emlékezetében megújítani:

„Kötelezem érzem magamat egy félreértés ellen felszólalni. Nem szeretném és nem is engedhetném meg — ha szavazatomnak, mellyel (a külügyi politikának Olaszországgal való barátságos viszonyra vonatkozó) jelentését elfogadom, azon értelmezés adatnék, hogy midőn rokonszenveket az olasz-német irányában nyilvánítom, ez bár hallgatag helyeslését involválná mind annak, a mi Olaszországban majdnem két évtized óta történt, és különösen mélyen sujtotta és sértette azt, kiben egyházunk fejét tisztetem. E kérdés bármennyire is óhajtanám annak megoldását — nem képezi a napi rendet... azonban forrón óhajtom és legyen szabad biztos reményemet kifejezni az iránt, hogy e kérdésnek egy oly megoldása fog találtatni, mely Olaszországnak szövetségét egy tagadhatlanul fensőbb erkölcsi erő hozzájárulása által még szilárdabbá és még nagyobb mértékben keresetté és becsebbé teheti.“....

Ha már most e nyilatkozatok nem jelentenek egyebet, mint a hogy azt némely politikai lapok magyarították — mint tömjént és udvarlást a pápa irányában, vagy akár az illetőknek vágyait és reményeit — ez esetben nincs hozzájuk semmi szólni valónk.

Ámde némely körülmények, különösen az utóbbinál a hely, a hol elmondattott, nem minden alap nélkül engedi azt gyaníttatnunk, hogy e nyilatkozatoknak messzebb menő célzataik vannak.

Oly célzatok, hogy esetleg a hatalmak — s első

sorban Magyarország, mint a mely legelső sorban érzi magát állítólag lekötelve a pápa iránt — tegye magáévá az ügyet s segítse a pápát világi hatalmának visszanyeréséhez.

Ez utóbbi esetben eltekintve azon ténytől, hogy a római kérdés, a mely sok évszázadig az olasz nemzet szégyene volt, immár szerencsésen végleg megvan oldva, s hogy azt legfeljebb bonyolítani lehetne, de megoldani többé nem szükséges; —

eltekintve azon meggyőződésünktől, hogy egy pápai állam létezése épenséggel nem szükséges a világbéke feltartásához, minthogy azt addig sem volt képes feltartani, míg létezett, de sőt hogy egy pápai állam a különben sem nyugodt állapotokat csak zavarná; — az esetben — ismételjük, ha ebből a magyar róm. kath. klérus bárminemű politikai bonyodalmat — vagy aktiót szándékoznék provokálni — eltekintve sok egyébtől — mi Magyarországnak — hívó ugyan, de Rómának — mint idegen hatalomnak nem hódoló — sem annak hódolni nem kívánó — nagyobb többségét képező lakossága, ezennel kijelentjük, hogy mi ünnepélyesen tiltakozunk az ellen, hogy kormányunk bármiféle római tüzelmekbe beleelegyítettessék, tiltakozunk az ellen, hogy egyetlen emberünknek csak a haja szála is meggörbítessék, vagy akár csak egy diplomatai jegyzék váltásához szükséges tinta elpazaroltassék.

Nekünk az ország lakossága többségének ily célzatokra sem katonánk sem pénzünk, de még csak tintánk sincsen!

E nyilatkozattal pedig Schlauch szavaival élve ama joggal keletkezhető „félreértést“ akarjuk eloszlítani, illetőleg annak elejét venni, mintha hallgatásunkkal a szándéklatot magunkénak vallva, annak elérésére vonatkozó törekvéseket is javallanók!

Ezt akartuk elmondani.

Farkas Gejza.

Evangélikus papi lak.

Bármennyit panaszkodjunk is a papi tekintély hanyatlására, az ev. papok helyzetének szigorára, híveink közönyösségére: azt mégsem lehet eltagadni, hogy az Ur házában szomszédjában s árnyékában épült, ha még oly szerény is az a papi lak, még most is az az egyházi életnek központját képezi; sőt mondhatni, kivált falu helyen, a népeletnek megszentelő tűzhelye. Az eszméjének megfelelő ev. papnak háza mintegy emelkedett hivatásának bélyegét viseli magán. A pap szívében uralkodó, életét intéző keresztyén idealizmus kedves otthona, kívánatos teszi gazdagnak és szegénynek, a míveltség magaslatán állónak és a mindennapi élet gondjaival küzdő szerény munkásnak azt a helyet, hol az élet legszentebb érdekeinek képviselője, munkása valóban mívelt lelkülettel fogadja mindenikét, hogy kinek-kinek a szerint, a mint szüksége van, szolgálatára készen álljon.

A lelkész élete a nyilvánosságé, nem ugyan azon értelemben, mintha a világ piaczn szerepelme, hanem, igen is, azon értelemben, hogy gyülekezetének hívei előtt, mint a nyitott könyv, tárva áll s kiki olvashat belőle lelkének épületére, vizsgálatására.

Ott, az Úrnak házában hivatalos köntösében úgy a szószéken, mint az oltár előtt, ha még oly melegen érez szíve s szól ajka, mégis az ünnepélyesség bizonyos gátat emel közéje s a hívek közé. Otthon mindenki számára tárt szobájának négy fala között, nem csak közelebb áll egymáshoz a lelkipásztor és az Ur nyájának tagja, hanem a fesztelen, közvetlen érintkezéssel bensőbbé s melegebbé lesz azon életszövetség, melyben a lelkész az Úr valamennyi hívének sorsát szívéen viseli, s a hívek érzik, hogy valamennyijének nem csak joga van a lelkészhez, hanem valóban része is van a lelkész szeretetében.

Sajátos az a légkör, mely az ev. paplakban honol. Szerény, polgárius helyzete, körülményei hozzácsatolják őt a művelt középosztály köréhez; lakóinak emelkedett műveltsége, a családfő hivatásának hatásköre összeköttetésbe hozza a társadalom legelőbbkelő osztályaival, s azon követelmény, hogy a paplakon mind az, mind emez jól érezze magát, kimutatja nem csak a lelkésznek, hanem családjának is azon határokat, melyek között egész életvitelével mozognia szabad.

A fény és pompa nem illik az Úr szolgájához. A gazdag és előkelő kicsinyléssel, sőt gúnymosollyal tekint végig a cifrázkodó szegénységen. A szerény iparost, vagy földmívést távol tartja a szokatlan fény. Csín és tisztaság kedvessé teszik úgy a lakóknak, mint a látogatóknak papjuk lakását.

Mindenkinek, de kivált az ev. lelkésznek életében nagy szerepet játszik a nő. Épen a papi élet sajátossága sajátos szellemet kíván a pap feleségétől is. Ő első s legbensőbb bizalmasa férjének s a hívek nem csak asszonyt látnak benne, hanem papnőt is. A családok érintkezésében kiszámíthatlan a női befolyás és mennél tisztább s bensőbb viszony van a papi család és a gyülekezetbeli családok között, annál nagyobb tényező lesz e viszony ápolásában a tapintatos, kedélyes, emelkedett szellemű papnő. Gyakran megtörtént már az nem egy pap életében, hogy házassági viszályok elintézésénél, félreértések kiegyenlítésénél a papnőnek befolyása biztosabban ért czélt, mint a papnak oktatása, intése, vagy olykor-olykor talán fenyegetése is. Ha a világ társadalmából tökéletesen kiveszett is a patriarchalismus, sőt talán mások gúnnyolják is: az ev. pap patriarchalis helyzete épen a női befolyás közvetítésére, adná Isten, minden gyülekezetben mindvégig megmaradjon.

A családi élet szeplőtlen tisztasága keresztyén állásponton elengedhetlen: a lelkész laka ez erénynek, magától értetődve, kell, hogy otthona legyen. Nem képzelhetni valami lesújtóbbat annál, mint midőn a lelkész családjában békétlenség, visszavonás, vagy épen erkölcstelenség burjánzik; nem csoda, ha a

lelkész hatása minden irányban megbénúl, s ha családi életének átka minden hivatalos eljárását megsemmisíti.

Büszkén emlegetjük, és méltán, hogy aránylag egy társadalmi osztály sem adott annyi hasznos polgárt a hazának, hű munkást a tudománynak, kiváló egyént a közéletnek, mint épen a szerény ev. papi osztály, a mi természetes is, mert a hivatását lelkesedéssel betöltő, igényeiben szerény, külső sikerek iránt közönyös s csakis a kötelesség teljesítésének ambíciójával eltölt apa, a gondos, férjét s gyermekeit egyiránt hű szeretettel átölelő anya körében, csakis ép, az élet realis követelményeinek komoly munkássággal megfelelni igyekező gyermekek növekedhetnek. A gyermekek látják, hogy a szülők teljes odaadással és önzetlen szeretettel szolgálnak egy eszmét s általa s benne az emberiséget; lehetetlen, hogy ők is emelkedett életfelfogásra, hű kötelességteljesítésre, embertársaik igaz szeretetére ne növekedjenek.

S midőn így a családapa körül, vele teljes életösszhangban, gondolkodás és érzelm azonosságában ott áll a szerény paplakban az a derék papi család, mindenkiben, a ki vele érintkezik, őszinte tisztelet s azon vágy fog ébredni, hogy ne csak benső viszonyt ápoljon vele, hanem példájára rendezze saját családi életét is. A lelkipásztori gondozás nagy és áldásos munkájának kiindulási pontja, támasza, sőt biztosítója épen az a szerény papi lak, melyben a gyülekezet személyesítve s megtestesítve látja a keresztyénségnek jellem- és életet alkotó hatását.

Igen gyakran párhuzamba hozzák a r. kath. papságnak a gyónószék által gyakorlott befolyását az ev. lelkész befolyásával, többnyire ez utóbbinak hátrányára. Az ev. papi lakban, kivált a pap családi életében oly intézménnyel birunk, a mely, ha kellően felhasználatik, nem csak mélyebbre hat a gyóntatószéknél, hanem az életet gyökerében megragadva az egyéniségekben rejlő képességeket természetesen kifejlesztve és vezetve, sokkal áldásosabb befolyásúvá lehet.

Igen gyakran tapasztalhatta azt az ev. lelkész, hogy a gyülekezet lelkészén át ismeri és szereti vallását, vagy iránta közönyös. Igen sokan, főleg a köznép között, ha elfordultak lelkészöktől, elfordultak vallásuktól, s ha szeretik lelkészüket ragaszkodnak vallásukhoz is. Hogy helyesen van-e ez így, az más kérdés; de annyi tény, hogy igen gyakran van így. S ép azért úgy a lelkész egyénisége, mint annak lakó helye s családi élete oly ösvénynek tekintessék, mely némán bár s mégis ékesszólóan sokakat a templomba és a Krisztushoz vezet.

Ne kívánjunk mi azon a körön túl emelkedni, melyet az isteni gondviselés kegyelme s Urunk üdvözítőnk meghívása számunkra kijelölt; csak arra kérjük az Urat, hogy úgy egyházában, mint házi szentélyünkben híven szolgáljunk neki s az ő szent egyházának.

Tápitézeteink felekezetellenes iránya.

Országszerte evang. közép- és főiskoláink mellett fenálló tápitézeteinknek eleitől fogva szigorú felekezetességi jellegéből afféle kivetkőzési törekvése, hogy most már saját felekezetünkön kívül más idegen felekezetbelieket is mindig sűrűbben, hogy ne mondjam nem csak fizetéses, de még ingyenesekül is felvesznek élmezésre; e körülmény nem hiszem, hogy hitfeleink azon részénél, mely egyházára s tápitézeteire némi büszkeséggel s önértzetességgel tekint, valami különös tetszésre találjon. Bennem legalább mindjárt az első eseteknél rossz vért, nagy visszatetszést szült. A kérdés fel van vetve („ev. egyház és iskola“ múlt évi 39 sz.), de mivel eddig nem akadt senki az intéző körökben, a ki ahhoz felvilágosítólag szólt volna, és én e nagyon is időszerű kérdésnek agyon hallgatásával nem tudok sehogy sem kibékülni; bátorságot veszek magamnak a felőli nézeteimet őszintén és leplezetlenül elmondani.

A „tápitézet vallás különbség nélkül“ czikk írója, kedves szomszédom oly módon hozta felszínre ez ügyet, mintha tápitézeteinknek közössé tétele minden más felekezetűekkel, pusztán csak gavallérságunknak volna be tudható. Ez indok anyagi helyzetünkkel össze nem fér és mint olyan meg sem állhat soha a józan ész ítélőszéke előtt egy magában. Szükséges, hogy legyenek nyomósabb okai: Talán inkább a korszellem szülöttje lehet az, vajha ne volna koraszülött! a mely csak az enyészet csiráit hozza magával e világra. Korunk jelszava, tagadhatlan, az államfőtől kezdve le az utolsó államszolgáig, a testvériség, a felekezetek közti barátságos viszony fentartása és ápolása. Nem-e a sokat emlegetett, de annál kevésbé foganatosított testvériség birta rá tanítézeink vezetőit arra, hogy tápitézeteinket más hitfelekezetűekkel is közössé nyilvánítsák?

A másik oka az lehet, mely előtt szinte nem zárkozhatik el egy életrevaló evang. tanítézet sem, hogy az evangyéliumi világosság mindenüvé terjesztessék el, ha mindjárt némi áron és áldozattal is. Tudtommal tőlünk evangyélusoktól feltartott tápitézetekben bőjti étel nincs, kóser hús nem létezik; a helyett van mindig egészséges és friss marhahús levesnek, a többi mellékes. Már most az a r. katolikus az a zsidó — külön nem tálalván nekik, megeszik mind azt, a mi eléjük kerül, — hisz, a mi álláspontukat tekintve, ez tiszta nyereség, mert ez által csak vallási előítélet és tévelygésöktől, vagy hogy még szelidebben fejezzem ki magam, elfogultságuktól szabadúlnak meg ők, és félreérthetetlenül közelednek hozzánk. És ha ezt saját hitfelekezetök nálak megtűri, azt tartom, nekünk sem lehet az ellen semmi kifogásunk. De lehetnek kifogásaink más tekintetben, és ezek a következők:

a) valjon az alapítványi levelek meg tűrik-e azt, vagy sem, hogy a nem evangyélusok is részt vegyenek ez intézményünk jótéteményeiben? Ha azok esetleg kizárnák a másfelekezetűeknek azokbani részességét az által, mert egyedül s kizárólag evangyélus szegényebb tanulóknak szánvák: akkor nincs mit

tenni, mint az előbbi régibb gyakorlathoz visszatérni és csupán hitfelekezetünkhöz tartozókat oda felvenni. A végrendeletek, ily vagy amolyan célra történt rendelkezések, kell, hogy mint Szentség érintetlenül álljanak mindig szemünk előtt, még akkor is, ha a korszellemmel mindenben nem egyeznek is. Kegyelettel tartozunk viselkedni egykori jótevőinknek minden intenciói iránt még akkor is, ha a kor haladtával azokkal mindenben egyet nem érthetünk. Felhozhatják sokan azt is ez ellen, hogy hiszen más felekezetűek is járulnak évenként e célra, ha t. i. megkerestetnek. Mikor? hogy? és ebben teljesen egyetértek Fényes tisztársammal, de a tapasztalásból is tudom, hogy az a Supplicáns teljes bizalmával csak az evangyélus embert közelíti meg, míg a pápistához és zsidóhoz csak félve s tartózkodva mer közeledni adomány gyűjtésért. És, hogy egyik másik jobbérzésű mégsem tagadja meg adományát, a mint hogy mi sem szokjuk megtagadni azt senkitől, — azt nem a célnak kedvéért, hanem inkább az adományokat gyűjtő egyének az illetőre való jó benyomásáért cselekszi; a legtöbb esetben akkor is a Supplicánst magát ajándékozza meg, de nem az intézményt, melyről mit sem tud, és nem is akar tudni. Még a Baldácsy alapítvány sem mond semmit az ellen, hogy tápitézeteinket felekezetünkhöz szorososan ragaszkodólag fel ne tartsuk; mert az nem kizárólag nekünk szól, de hozzánk legközelebb álló testvérfelekezetekkel együttesen. És ezek nem hiszem, hogy hasonló tettek volna. Miért éppen mi legyünk ebben is úttörők, kezdeményezők? Kifogás alá esik tápitézeteinknek más felekezetekbeli közössé nyilvánítása a részben is

b) a mennyiben sajnosan tapasztaljuk, hogy a tápitézetek díja a helyett, hogy leszállítatnék, inkább emelkedik. Gyanús, ha a tápitézetek e drágulásának az oka nem-e abban rejlik, hogy azokba felvétetnek nem csak a mieink, de az idegenek is? Mert az alapítványok számára nézve talán sem többek, sem kevesebbek, az évi adományok is csak a szokottak, rendesek; természetes azután ha a felekezetbelieken kívül másokat is felvesznek, hogy a díjemelés kikerülhetlen akkor, ha az idegeneket, — értem a r. katolikusokat és zsidókat — legalább is kétszeres díj fizetésre nem szorítják.

Csekély számra leolvadt s kevés anyagi erővel rendelkező felekezet vagyunk, nem veheti rossz néven tőlünk senki, ha mindennek felett önmagunkról gondoskodunk. Ám tegye a jót, a ki teheti, mindenkiel vallás különbség nélkül, mert ez nemes, magasztos isteni erény; de nem szabad soha megfedkezünk a jótékonyság terén kiváltképen a mi hitünknek cselédeiről Gal. 6. 10.

Kiss Péter.

Könyvismertetés.

Počtové příklady, számtani példatár tót népiskolák számára összeállította Groó Géza Lajos ev. tanító, Besztercebánya, 1887.

Kívánatos volt a tót népiskolák szükségletének meg-

felelő, helyes módszer szerint összeállított elemi számtan kiadásáról gondoskodni. Eddigi hiánya érezhető volt kivált oly helyeken, a hol „szükségbeli“ — nem képesített — tanítók végzik a tanítást, kik magok is részint járatlanok a számtanban, részint kevés gyakorlati képességgel bírnak eredményes tanításra. Miért is a bányai egyházkerület szükségesnek látta a hiány pótlásáról gondoskodni olyképen, hogy megbizta a zólyomi esperességet szerkesztessen a tót népiskolákban kézi könyvül használható elemi számtant. Kidolgozását magára vállalta Groó G. L. beszerze-bányai tanító s feladatának — a ker. iskolai bizottság bírálata szerint — sikeresen megfelelt, úgy hogy dolgozatát a legutóbbi kerületi gyűlés a tót népiskolák használatára melegen ajánlotta.

E számtani példatár három füzetben jelent meg s a népiskolák négy osztályának van szánva; de anyaga elegendő hat osztálynak is, mert felöleli a törtt és tizedes számokat is. Az első füzet I—II. osztály számára, (64 lap, ára 15 kr.) Fősúlyt fektet arra, hogy a szám fogalmát, mint új képzetet, a gyermek tudatában világossá tegye, miért is a számokat (1—10) képekben is szemléltetőleg állítja a gyermek elé. Fejbeli számolásból indul ki s úgy vezet az írásbelihez. Az I. oszt. anyagát 1—20-ig, a II. oszt.-ét 1—100-ig terjedő számkörön belül alkalmazza a négy fő művelet egyszerű és kevert gyakorlására. A második füzet a III. oszt. számára, (20 lap, ára 10 kr.) 1—1000-ig gyakorolja a műveleteket. A harmadik füzet, IV. (esetleg V—VI. oszt. számára (36 lap, 12 kr.) a magasabb számokkal, a törtekkel és tizedesekkel foglalkozik. A mellet tartalmazza a római számírást, a különféle (hossz-, tér-, köb-, súly-) mérték-egységet, pénz értékeket, időszámítást stb.

A paedagógiai tapintattal egybeállított számtani példatár céljának megfelel, miért is ajánlható a tót népiskolák vezetőinek figyelmébe.

Vitális Gy.

BELFÖLD.

Solmeccz. Számok beszélnek. Igaz ugyan, hogy egyik esetben sokat — nagyon is sokat mondanak, más esetben pedig kellőnél kevesebbet. A következő adatok még is — úgy vélem, alkalmasak a valónak megfelelő kép alkotására, mely a helybeli ev. nőegylet működését a lefolyt évben, eléggé élénk színezéssel s kedvező megvilágításban bemutatja.

Az egylet tagjainak száma megszorodott 13-al; létszáma 1887. végével volt 157. Gyámoltott rendes havi adományokkal 17 munkaképtelen elaggott szegény özvegyet és 14 árvát, még pedig 8 fiut s 6 leányt. S kiadott e célra 478 frt. 86 krt. Gyámoltott ezeken kívül 17 gyermeket, még pedig 11 fiut s 6 leányt, a kik ruháztattak s s tan- s író-szerekkel láttattak el. Ezekre költött pénztárából 68 frt. s 17 krt. 18 iskolásért fizette a mérsékelt tandíjt 32 frtot.

Ezen gyámoltjain kívül másokat is megörvendtetett a karácsonyfa ajándékaival nevezetesen 43 gyermeket, kik közül 19-en teljesen felruháztattak s ezeken kívül még 5 özvegyet. A karácsonyi bő ajándékokat nem rendes

pénztárából, de külön e célra gyűjtött pénz s egyéb adományokból fedezte. Pártfoglaltjai közül elhalt a mult évben 2 árva s 1 özvegy.

Két védencez konfirmáltatván, elhelyeztetett. Ezek anyagi gondozása a jövőben elmaradt. Egy özvegy pedig, az elnök közbenjárására a városi szegény-házba felvétetett s az egylet 1 frtnyi havi járuléka mellett, teljesen ellátatik.

Védencei sorába felvett 5 árvát s 3 özvegyet.

Bevétele volt, a karácsonyi adományok jelentékeny értékét bele nem számítva: 1074 frt. 83 kr.

Összes vagyona: 10952 frt. 49 kr. A tavalyi szaporodás 404 frt. 74 kr.

Az elnök kitartásra buzdítva, a minden jóért és szépért hevülő hittesvéreket, az áldások Urának tovább is oltalmába ajánlotta az egyletet. — Legyen is velők s áldja meg munkájukat, mely az ev. szeretet munkája. Febr. 5-én tartott közgyűlésből.

H. V.

Szabad-e a vásár? — Igy gondoltam én, midőn velem a következő eset történt: Nemes Lajos, lipótmezei beharfalli illetőségű evang. 32 éves nőtlen ifjú jelentkezett hivatalomnál f. évi jan. 7-én Urbán Máriával kézfogóra. A menyasszony a hozzá intézett kérdésekre feleli, hogy hajadon, a szielniczi ág. hitv. evang. egyházban született, ág. hitv. evang. szüléktől származik, soha át nem tért, de a róm. kath. egyház hitét vallja s a róm. kath. egyház szertartása szerint akar megeskettetni. — Én a kihirdetést bejegyeztem, a menyasszonyt fölvilágosítottam, hogy ő a törvény előtt evangélikus vallású, s így a róm. kath. egyházban a kihirdetésnek s esketésnek egyáltalában helye nincsen s fölszólítottam, hogy nekem minél hamarébb születéséről s keresztelezéséről szóló anyakönyvi kivonatot mutasson elő. — A menyasszony azonban a kívánt okmányt nem hozta el, állítva azt, hogy a szielniczi ág. hitv. evang. egyházban, a hol született, a keresztelezési anyakönyvekben bejegyezve nincsen, — de az anyakönyv kiegészítésére s így keresztlevele megszerzésére vezető utasítást, a mely a kihirdetés folyama alatt célhoz vezette volna, követni nem akarta, válaszolva, hogy őt a róm. kath. lelkész keresztlevele nélkül is fogja esketni. — En erre a harmadik kihirdetést felfüggesztettem.

Folyó évi január 30-án beállít hozzám a vőlegény, két tanu, nevezetesen: Nemes János és Csányi János beharfalli lakosok kíséretében, s kéri: állítanám ki neki a háromszori kihirdetéséről szóló bizonyítványt; én válaszoltam, hogy azt ki nem állíthatom, mivel a jegyeseket előtők ösmeretes okból csak kétszer hirdetem ki, azonban késznek nyilatkoztam a jegyeseket harmadszor is kihirdetni, mihelyt a menyasszony születéséről szóló anyakönyvi kivonatot nekem elő fogják mutatni, sőt beszéd közben késznek nyilatkoztam a jegyespárt a legközelebbi vasárnap harmadszor kihirdetni — ha nekem Nemes János a tanu azon saját vallomását okmányilag be tudja addig bizonyítani, hogy a menyasszony a lipótmezei gyámhatóság által nagykorúnak ösmertetett el és publikáltatott — daczára annak, hogy egy miniszteri rendelet más egyházközségben született jegyes keresztlevelenek előmutatását rendeli el, daczára annak, hogy a menyasszony annak megszerzéséhez vezető útbaigazítást követni nem akarta, — daczára annak, hogy az ilyen lépés által — ellenem elrendelhető —

fegyelmi eljárásnak teszem ki magamat. — Igérttem a mit igérem önbiztonsági szempontból nem lett volna szabad, csak hogy ne higgyék a jegyesek, hogy ezen akadályt tán szeszélyből én gördíttem az útjukba. — Figyelmeztettem őket, hogy a háromszori kihirdetés nélkül kötött házasság a Józsefféle pátens 34-ik és 37-ik §§-aiban kimért büntetést az eskető és esketett részre vonja maga után. — A vőlegény a két tanuval eltávozott, mire a jegyeseket a tarnóczyi róm. kath. plébános tiszt. Radacsovsky Román, folyó évi január hó 30-ik napján déli tizenkét óra tájban, nevezett tanu s az egész násznép előtt összeeskette.

Ez az eset kifejlődésének rövid vázlata, tárgyilagosan előadva. Belőle kitetszik, hogy ebben az egy esetben az ág. hitv. evang. egyház s evang. lelkész jogai ellen egész bűnhalmaz követtetett el, mert nevezett róm. kath. plébános egy ág. hitv. nőszemélyt törvényellenesen róm. katholicusnak nyilvánított ki, ami, mint hivatalos hatalommal való visszaélés büntetendő. — Urban Mária a törvény értelmében még ma is evangélikus vallású; evangélikus azért, mert mindkét evang. szülétől származik köztudomás és saját vallomása szerint; evang. azért, mert anyjával, életének 7-ik éve előtt róm. kath. vallásra nem tért át az 1868. 53. t.-cz. 14. §. engedelmevel; evang. azért, mert őt szülőinek halála után sem engedte a törvény más vallásban neveltetni (1868. 53. t.-cz. 13. §.), a mint ezen engedményt csak azok élvezhetik, a kik lelenczeket fogadnak, hogy fölneveljék (1868. 53. t.-cz. 18. §.); evang. azért, mert őt életének 18-ik éve előtt más hitvallású egyházba fogadni tiltja a törvény (1868. 53. t.-cz. 2. §.); evangélikus azért, mert 18 éves kora óta a róm. kath. egyházba még formáserővel át nem tért (1868. 53. t.-cz. 2. §.). — Ha már most Urban Mária a törvény világos tilalma daczára neveltetett, vagy be is fogadtatott volna valamely lelkész által a róm. kath. egyházba, e nő ennek daczára sem róm. katholicus, mert hogy egy példával éljek, — kizárva minden vonatkozást a jelen esetre, — hol van az a bíró, a ki egy ellopott tárgyat a tolvaj tulajdona gyanánt tekintené csak azért, mert az törvény ellenesen birtokában van? Ő elrendeli a megtérítést a tulajdonosnak. — Nevezett róm. kath. plébános továbbá egy tiszta evang. jegyespárt esketett össze, a mi szintén, mint hivatalos hatalommal való visszaélés, büntetendő. Továbbá összeeskette ezen jegyespárt elbocsátó levelem nélkül, sőt tilalmam daczára, a mi jövedelmem megkárosítását képezi s nekem kárpótlendő. — De végre összeeskette nevezett plébános a jegyespárt háromszori kihirdetés nélkül, minek folytán a házasság a Józsefféle pátens 34. §-a értelmében nemcsak hogy érvénytelen, hanem azonkívül az 1878-iki 5. t.-cz. 256. §-a diktál az illető eskető lelkészre három évig terjedhető börtönt, minthogy az akadályról tudomása volt.

Tudom, hogy az 1868-iki 53. t.-cz. 11. §-a megengedi a háromszori kihirdetésről szóló bizonyítvány nélkül is az esketést, de csak azon esetben, ha a kötendő házasság vegyes (1868. 53. t.-cz. 9. §.) és ha az illető lelkész a jegyeseket minden ok nélkül kihirdetni vonakodik, vagy pedig az 1868. 53. t.-cz. 10. §. szerint a megtörtént háromszori kihirdetésről szóló bizonyítvány kiadatását megtagadja; de itt ezek közül egy eset sem forog fenn, mert mindkét jegyes evangélikus, — továbbá én a jegyeseket harmadizben is kihirdetni tanuk előtt késznek nyilatkoztam a, mint kétszer

ki is hirdettem, de keresztelési anyakönyvi kivonat nélkül hirdetnem egyáltalában nem lett volna szabad, mert én csakis az anyakönyvi kivonatból tudhatom meg hitelesen a menyasszony és vőlegény korát, nem jövőké összeütközésbe s katonai meg a gyámhatóságokkal, vallását, nincsen-e vegyes házassággal dolgom, vagy ha az illető személy született megletté keresztelve is, mert nem keresztényt kereszténnyel házasságra lépni engedni tilos Józsefféle pátens 10. §. Hát a jelen esetben honnan szerezzek én magamnak bizonyosságot affelől, hogy Urban Mária ugyancsak meg volt keresztelve, midőn a keresztelési anyakönyvekben bejegyezve nem fordul elő? — Csak a keresztlevélből tudhatom meg a jegyesek valódi nevét, származásuk törvényességét, személyazonosságát, hogy t. i. beletté nekem jól diktálva a jegyesek neve, mert házasságfelbontásra könnyen adhatok okot, ha az esketett személyeket nem az igazi nevők alatt hirdettem és eskettem (Józsefféle pátens 25. §-a.). — Ebből világos, hogy én a jegyeseket harmadizben is kihirdetni vonakodtam nem szeszélyből, vagy valami személyes ellenszenvből, vagy vallásos türelmetlenségből, hanem az 1880-iki büntető 37-ik t.-cz. által megparancsolt óvatosságból. — Ha azonban ezen jegyespárt háromszor is hirdettem volna ki, még akkor sem lett volna szabad azt elbocsátó levelem nélkül semmi keresztény lelkésznek esketnie, mert azt esketni az én kizárólagos jogom volt.

Ez ezen esetről az én szerény nézetem, s habár tapasztalásból tudom, hogy az egyházi hatóságok utján előterjesztett panaszok ritkán orvosoltatnak, még sem akartam nagytiszteltű, főtisztelendő s méltóságos egyházi Hatóságainkat megsérteni, mellőzve közreműködésüket s nagytiszteltű liptó-megyei evang. esperesi hivatalnál nyújtottam be előbbi tartalmú előterjesztést kérve: a törvényellenesen kötött házasság megsemmisítésének, a bűnös róm. kath. plébános törvényszabta megbüntetésének s kárt vallott jövedelmem kárpótlásának kieszközlését, fenntartva magamnak a jogot, ha a törvényengedte határidőn belül, ezen adminisztratív uton, sérelmem nem orvosoltatnék, hogy én a rendes világi bíróságok utján fogok magamnak elégtételt keresni. — Előterjesztésem eredményéről nem fogok késni annak idejében, az érdeklődőket e lap hasábjain értesíteni.

Úgy hiszem, hogy ezen eset, bár ritka, de igen fontos. — A törvénynek ilyen lábbal taposása mellett szenved, nemcsak az illető lelkésznek, de az egész evang. papságnak általában tekintélye, a róm. kath. klerus birhatnámsági vágya nő s a népben azon meggyőződés fog tért hódítani, hogy a törvény azért van itt, hogy hozzá senki se alkalmazkodjék; ennek következménye: általános demoralisatio. — Szóljanak kérem a tárgyhoz az avatottabbak s világosítsanak fel engem affelől: Szabad-e Magyarországon e téren a vásár?

Simkovic János,
liptó-tarnóczyi evang. lelkész.

KÜLFÖLD.

A göttingai egyetemre vonatkozó zsinati eljárás utóhangjai. (Vége.) — II. Igéretemhez képest a következőkben röviden még Ritschl: szentségekről szóló s ezen belül főleg az ő úrvacsorai tanáról kell szólnom.

A kereszttség és úrvacsora Krisztus által elrendelve

s a ker. egyház pietása által fentartva, identikus ismétlésekben a ker. egyház egységének jelei, épúgy mint a közös ima és az Isten igéje; ez oknál fogva a gyülekezetnek hitvallásos aktusai¹⁾. Minthogy azonban az úrvacsora, Krisztus haláláldozatának tényére vonatkozik, a melyben bennfoglalatik a gyülekezet alapítása is, ennek következtében ama kultuszcselekvény egyuttal biztosítja a gyülekezetet az Isten bűnbocsátó kegyelmének folytonosságáról, melynek erejében Krisztus a gyülekezet alapítójává lett. Ugyanez áll a keresztségről is, a mennyiben az — az atyának, a fiúban s a gyülekezetnek a szt. lélekben adott, kinyilatkoztatására vonatkozik. Ezekben látja mindkettőnek kegyelemeszközi jogosultságát. (83. §.).

A keresztség — a szokásos formula elmondása mellett (Act. 2, 38; 8, 16; 10, 48; 19, 5. — Rom. 6, 3; Gal. 3, 27; Máté 28, 19.) megjelenése szerint a gyülekezet aktusa. Az egyeseknek lekötélézése az isteni kinyilatkoztatásra, melyről már szó volt²⁾, magába zárja a szellemi élet megtisztítását és felfrissítését, mely a test megfűrésztése által symbolice jelezve van és mely tárgyilag mint a bűnbocsánat és kiengesztelés körébe való befogadásnak véendő³⁾. A keresztségnek, mint szentségnek ezen értéke, melynélfogva az ujdonfelvett az isteni kinyilatkoztatás különös áldásában részesül, világosan ki van fejezve a gyermekkeresztelésben. E szokásnak, daczára annak, hogy csak régi hagyományon s nem Krisztus rendeletén, vagy az ősegyház példáján alapul, még is van jogosultsága, mely a gyülekezeten belül való vallás erkölcsi neveléssel összefüggésben áll. Evvel szemben a baptisták alaptétele, melynélfogva csak felnőttek még pedig csak azok keresztelendők, a kik szent és újjászületett személyeknek ismerhetők fel, azon fonák feltevésen alapul, mintha az ember a gyülekezeten kívül ker. személyiséggé válhatnék. (89. §.).

Az úrvacsora megjelenése szerint szinte aktusa a gyülekezetnek; az egyesnek csak annyiban a mennyiben az mint a gyülekezetnek tagja jó tekintetbe. Ezen aktusban a gyülekezet hálásan elismeri, a gyülekezet alapítását illetőleg, Krisztus önfeláldozásának értékét. (I. Kor. 11, 23—26; Márk. 14, 22—24; Máté 26, 26—28; Luk. 22, 19. 20. — I. Kor. 10, 16. 17.). Minthogy azonban maga Krisztus, közeledő halálának értékét az ő tanítványgyülekezetében mint az új szövetség áldozatát tünteti fel, ennek következtében az úrvacsorai cselekvény identikus ismétlése, analogiát mutat az ó test. áldozó lakomáihoz.

Minthogy továbbá a Krisztus haláláldozata által alapított gyülekezet Istenhez a bűnbocsánat és kiengesztelés viszonyában áll, azért a cselekvény a gyülekezetnek nemcsak hitvalló aktusa, hanem egyuttal szentsége is. Ezen

¹⁾ A Conf. Aug. 1. 7. meghatározása: „Congregatio sanctorum, in qua evangelium recte docetur et recte administrantur sacramenta“, szerinte nem teljes, mert hiányzik belőle a közös ima, mint ismertető jele az egyház egységének. A jeleket azonban nem kell egyneműeknek venni — különbségek s isten-emberi kölcsönvonatkozásuk tekintetbe veendő.

²⁾ L. a „Hann. Courir“-ból közölt első cikket.

³⁾ Az új testamentomnak egyes helyei, melyek sokszor idevágólag idéztetnek, nem az egyeseknek keresztségére hanem az emberiség általános megújulására vonatkoznak: úgy mint a prófétáknál. (Ján. 3, 5; Tit. 3, 5; h. ö. Hes. 36, 25, 26; Jes. 32. 15; Joel 3. 1.).

értelemben a cselekvény kettős értékkel bír, egyrészt biztosítva lesz az egyes résztvevő a bűnbocsánatról, még pedig a gyülekezet részéről, másrészt maga Krisztus által, a ki halálának engesztelő hatását kezdettől fogva a cselekvényhez kötötte. Ez oknál fogva az úrvacsorának gyakorlati értéke van, mely is abban áll, hogy az erkölcsi érzéket élesíti, a kiengesztelésből folyó — az alázatosság, istenbizalom és türelemre vonatkozó életirányt — valamint végül a gyülekezet iránt való közösségi érzelmet feléleszti. A különféle ker. felekezetek azonban az urvacsorai elemeknek a kenyérnek és bornak a Krisztus testéhez és véréhez való viszonyuknak felfogásában egymástól eltérnek. A kath. tan, az élvezés természetes elemeinek, a kenyérnek és bornak — külső megjelenésének folytonossága mellett, vitatja a Krisztus testévé és vérévé való átváltozását, — a lutheri tan, az elemeknek térnélküli együttlétét a természetes elemeken belül; mindkettő, Krisztus testének és vérének szájjal való élvezését. A kálvini tan pedig azt vitatja, hogy a testnek és vérnek szellemi élvezés végett Krisztus által való kiszolgáltatása, a kenyérnek és bornak szájjal való élvezésével egybeesik. Ezen vitás tanmódok felett sem Krisztus szereztetési igéi, sem Pál apostol erre vonatkozó nyilatkozata alapján (I. Kor. 10, 16. 17.) döntenem lehet. Ez annál kevésbbé lehetséges, mivel ezen felekezeti tanok közül egyben sincs tekintetbe véve az a körülmény, hogy a megtört kenyér és a folyó bor, az erőszakosan elszenvedett halál ismertető jelei alatt jeleníti meg Krisztus testét és véréét. Végül, minden kétséget kizáró, hogy Krisztus a cselekvényt azért rendelte el, hogy benne mindannyian egyesüljünk, nem pedig azért, hogy annak értelmét és tartalmát illetőleg egymástól eltérjünk s így a cselekvényben elkülönüljünk. — Ennyi Ritschl tana az úrvacsorára vonatkozólag.

A figyelmes olvasó e tan reprodukálásánál, melyen belül a katolikus, lutheránus és reformatus egyház úrvacsorai tana in nuce definiáltatik, bizonyára észrevette, hogy Klencke ama vádja, mely szerint Ritschl úrvacsorai tana a luth. és reform. egyház felfogása között eldöntetlenül állana¹⁾ — jogosulatlan. Mert Ritschl az elemeknek (test és vér) a természetes elemeken belül való térnélküli együttléttel bizonyára nem akar egyebet mondani, mint azt, hogy Krisztus testének és vérének egyesülése a természetes elemekkel: a kenyérral és borral nem kevésbbé reális, mint Krisztusban az isteni és emberi természet egyesülése; ezen egyesülés már most nem localis inclusio, nem is tartós conjunctio, hanem sacramentalis, azaz olyan, mely csak is a kiszolgáltatás pillanatában s csak is annak céljában van meg. Ezen egyesülésnél fogva, in, cum et sub pane et vino Krisztusnak teste és vére nemcsak szellemileg élveztetik a hit által²⁾, hanem testileg is a száj által s ez utóbbit a kath. egyház is tanítja, de azért ezen élvezés egyházunk tana szerint nem érzéki, testi, hanem supranaturalis és coelestis módon történik, — a hitelennél kárhozatra, a hívónél örök életre.

Mind ezeket Ritschl bizonyára jobban tudja, mint Klencke s ha a felekezeti különbségeket nem emelé ki teljesen, azaz teljes alapossággal, ennek oka egyrészt az, hogy

¹⁾ L. e lap II-dik számát.

²⁾ A mint azt főleg a reformátusok hangsúlyozzák.

nevezett munkájában, mely összesen csak 87 oldalt számlál e tanról bővebben nem is igen szólhatott s másrészt ő meg van győződve arról, hogy az úrvacsora a keresztények egyesítésére nem pedig elkülönítésére van rendelve. Különben az eljárás alapos indokolása nélkül szörszálhasogatásul fellépni könnyű dolog, ehhez, a mint azt Ritschl a körülbelül 100 hallgatója által hozott ovatio alkalmával kiemelte, még tudományos kvalifikáció sem kell. Pedig ha tekintetbe vesszük Ritschl elleneinek magaviseletét, alig van egy-kettő, a ki valóban a tudomány fegyverével támadná meg az ő theológiáját, a legtöbbben nem képesek megemészteni azt az erős eledelt, a melyet ő századunknak nyújt s azért csak egyes dolgokon rágódnak az összefüggés tekintetbe vétele nélkül.

De nemcsak Ritschl szálla a szemökben hanem már az egész theol. fakultás, mely szerintök egy új ruhában megjelent rationalismusnak tanyája. A zsinat túlenyhén bánt vele. Ezen és hasonló gondolatoknak ad kifejezést a „Kirchl. Monatsschrift“ utolsó száma midőn azt mondja: „In der That, wenn eine Synode nicht mehr Verwahrung einlegen soll gegen den alten, längst überwundenen Rationalismus im neuen Gewande, zumal wenn er so anspruchsvoll auftritt und auf den schlichten, ungekünstelten Bibeldlauben so anmassend herabsieht, wie die Göttinger Schule es liebt, wozu ist sie dann noch da?“ Hasonló hevességgel támadja meg nevezett lap Uhlhorn apátot is, még pedig azért, mert az a zsinaton egyrészt ellenezte az egyes tanároknak és a theol. fakultásnak bírálgatását a hitvalláshoz való viszonyukat illetőleg, másrészt azért, mert a két zsinati ajánlat ellen reagált.

A mint ezekből látható, Németországon két ellentétes tábor áll egymással szemben, az egyik a conservatív, vagy ha úgy tetszik orthodox, a mely egy lépést sem akar tenni előre; szemében mind az a mi új, ros. Belőle indul ki a támadás a másik, a liberális, vagy ha úgy tetszik a pozitív-egyházi párt ellen, a mely előre törekszik, hogy az igazságba mennél inkább elmélyedjen. S míg az előbbi párt folyton mozog s mindent elkövet, hogy ellenfelének ártson, addig a másik párt védőleg lép fel s mestere körül csoportosul, a ki meg sem mozdul; mert jól tudja, hogy a prot. egyházban mozgásnak, életnek kell lenni, mert e nélkül megszűnne annak lenni, a mi. Az ő nyugodt pozitív álláspontja évente új meg új híveket szerez neki s tábora évről évre nagyobbodik.

Ha csekélységgem Ritschl ezen két tanának rövid s hézagos tárgyalásával, melyen belül főleg az eredendő bűnre vonatkozó tana talán ép a legkevésbé alkalmas arra, hogy Ritschlnek barátokat szerezzen, még is Ritschl új régiókban, de a szó szoros értelmében a szt. írás terén mozgó theológiája iránt, Magyarországon nagyobb érdeklődés felkeltéséhez csak némileg hozzájárultam volna: akkor czélatomat teljesen elértem.

Göttinga, 1888. évi január hóban.

Krahulecz Aladár,
lelkészjelölt.

VEGYESEK.

— **Figyelmeztetés.** Lapunk érdekében t. olvasóinknak becses figyelmét két dologra bátorítom felhívni: 1) Már a folyó évre szóló előfizetési felhívásban tiszteletteljesen felkértünk előfizetőinket és megrendelőinket,

hogy a lap pénzügyi viszonyai főleg példányok nyomtatását nem engedvén meg, szíveskedjenek a lap járatására vonatkozó szándékaikat akár az előfizetés beküldésével, akár megrendeléssel ideje korán nyilvánítani. Most sajnálattal kell kijelentenünk, hogy az ezután jelentkező előfizetőinknek az első számmal nem szolgálhatunk. — 2) Többször esett már meg, hogy egyes közlemények beküldői azért, mert nem egyszer mind előfizetők is, közleményeik kiadása iránt kételkedtek: kijelentjük, hogy bármely közlemény, mely tartalmilag és alakilag lapunk rendeltetésével meg-egyező, minden tekintet nélkül arra, vajjon a közlemény szerzője előfizető-e vagy nem, szívesen közöltetik.

Szerkesztőség.

— Az „Eötvös-alap“ gyűjtő és kezelő orsz. bizottság jelentéséből értesülünk, hogy az alap bevétele volt 1887-ben 8616 frt. 65 kr.; kiadása 5571 frt. 59 kr. Az alap tőkésített vagyona 31,212 frt. 03 kr. E szerint a tiszta jövedelem 3045 frt. 06 krt. tesz. Együttal a bizottság az 1886. évben befolyt tiszta jövedelemből egy 200 frtos, hat 100 frtos, nyolcz 50 frtos ösztöndíjat és kilencz 50 frtos segélyösszeget alkotott s felhívja az ezen ösztöndíjakra jogos igényt tartható egyéneket, hogy e jótétemény elnyerése czéljából az „Eötvös-alap“ kezelő és gyűjtő orsz. bizottsághoz intézendő folyamodványokat Luttenberger Ágost bizottsági titkárhoz (Budapest, Sándor-utca 18.) legkésőbb folyó évi július 10-ig küldjék be. Ez intézet 12 év alatt 120 r. kath., 59 ev. ref., 58 ág. hitv. ev., 4 gör. kath., 5 unit., 40 izraelita vallású tanító-család gondjait enyhítette és 295 családnak összesen 22,180 frtot utalványozott. Áldásos tevékenysége abban is nyilvánult, hogy ez idő alatt két ízben tekintélyes összegeket gyűjtött az árviz által sújtott vidékek tanítói számára, és hogy 8 év óta két egyetemi tanulónak, a kik vidéki tanítók fiai közül választattak, évenként 120—120 frtot, összesen 2160 frtot juttatott irodai segédkezésükért.

— A **tótkomlói** ev. gyülekezet köréből. — Múlt évben született: 226 fiú, 230 leány = összesen: 456 gyermek; meghalt: 198 fi., 165 nőnemű = összesen: 363 egyén. Eskettetett: 76 pár. Konfirmáltatott: 101 fiú, 94 leány = összesen: 195 gyermek. Úrvacsorával éltek: 2265-en. — Ntű Horváth Sámuel érdemült lelkész úr az építendő 9-ik iskolára nagylelkűen 50 frtot ajándékozott. — A gyomai ev. egyház részére eszközölt gyűjtés 63 frt. 30 krt., s bánfalvaira 122 frt. 98 krt. eredményezett.

— **Magyar prot. tudom. irodalmi társaság.** A napi lapok hirdetik, hogy a fent czímzett társaság február hó végén, vagy márczius hónap első felében meg fogja tartani alakuló-gyűlését. Még azt is tudják, hogy br. Vay Miklós az ev. ref. konvent elnöke és br. Prónay Dezső egyet. felügyelő urak együttesen fogják meghívni mind-azokat, kik a társaság pártfogó —, rendes tagjaiul jelentkeztek. Sajnálattal kell megvallanunk, hogy mi, kik a társulathoz a politikai napilapoknál közelebb állunk, e szándékról legkevésébbet sem tudunk s csak a prot. közönséggel együtt sovárogra várjuk az intéző körök elhatározását.

— **Az egyetemes egyház theol. akadémiáján Pozsonyban** folyó hó 11-én kezdetüket veendő a folyó tanév második félévi előadásai, miután a hallgatók a múlt félév eredményéről colloquiumaikkal — örömmel megállapítható általános jó sikerrel beszámoltak. Adja Isten hogy az új félév munkája hasonlóan áldásos legyen. — A **lyceumon** már f. hó 3-án kezdődött az új félév s így a munka mindkét tanintézetünkön a szokott mederben folyik.

— **Gyász eset.** Ebner Károly, a gálói egyháznak (Mosonym.) 54 éven át szolgált tanítója, ki nyugalmaztatván, Pozsonyba leányához vonult, folyó hó 4-én 78 éves korában jobb létre szenderült s 6-án eltemettetett. — Pihenjen békével!